

**Кравець В.М., завідувач кафедри філософії
права та юридичної логіки НАВС.**

**Симон Ю.С., доцент кафедри філософії
права та юридичної логіки НАВС**

РЕФЛЕКСІЯ ПОСТМОДЕРНІЗМУ ЩОДО ПІЗНАВАЛЬНИХ ПАРАДИГМ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ПРАВА

Актуальність теми дослідження визначається передусім особливостями сучасного стану філософії права та методології науки, постмодерну загалом, які в умовах різкого загострення низки глобальних проблем опинилася перед потребою переосмислення методологічних проблем історичного розвитку права та держави. У цьому зв'язку, погоджуємось з В. В. Завальнюком у тому, що однією із найважливіших філософсько-правових проблем сучасних теоретичних досліджень є питання дослідження генезису, природи й сутності права та його вихідних онтологічних підстав [1, с. 7], де ключовим стає плюралізм конструкцій до трактування реконструкції історичного розвитку правової дійсності. У цьому контексті актуалізується методологічний плюралізм в юриспруденції як своєрідна спроба переосмислення кризи класичної методології. Вбачається, що цьому є декілька причин. Головна із них кориниться у особливостях самої філософії права, яка багатьма дослідниками розглядається як суто аксіологічна, допарадигмальна сфера.

Об'єктом дослідження є рефлексія постмодерністської філософії щодо класичної методології пізнання історичного розвитку права, концептуальне ядро якої складає принцип історизму, а предметом – принцип історизму в контексті його заперечення в постмодернізмі.

Проблемність феномену постмодерну полягає в неможливості повного і адекватного визначення його сутності, основних характеристик, специфіки функціонування в межах звичної системи наукових координат, усталених понять і категорій [2, с. 11].

У сфері сучасного соціо-гуманітарного мислення постмодернізм укорінився в якості концепту, що пояснює явища і процеси правової дійсності, суспільної в тому числі, зовсім по іншому, ніж ми до цього звикли. В онтологічному плані для нього характерний перехід від класичної установки «пізнання світу з метою його перетворення» до вимоги новітньої «деконструкції постмодерного світу» [3, с. 23]. Як зазначає Левченко І.О., даний контекст закладає необхідність детального аналізу розвитку людського потенціалу в умовах глобалізації, артикуляції певних методологічних перемінних, які визначають органіку для локальності даного процесу [3, с. 27].

На сучасному етапі, як стверджують постмодерністи, для людства характерно зростання неоднорідності і багатовимірності, який характеризує абсолютно різні аксіологічні виміри людського існування, властиві представникам різних мікропросторів. Процес диференціації та фрагментації накладає свій вплив і на розуміння розвитку права.

Постмодерністські уявлення про право, що враховують вплив фрагментації, спирається на такі категоріально-понятійні конструкції, як антиісторизм, творче правосуддя, перспективістська раціональність, системна теорія істини і судочинство, що певним чином «забезпечують» врахування цінностей і рівня розвитку різних культур. Згідно з ідеями постмодернізму, суспільство знаходиться в ситуації нагальної необхідності принципово нових форм мисленевих конструкцій правової дієвості, що будуть адекватно відображати існуючі зміни.

Відбувається зміна парадигми трактування історії правового розвитку: наприклад, критичні правові дослідження, феміністська теорія права, критична расова теорія, семіотична теорія права і так далі. Складається враження, що теоретики і практики права зацікавлені в заміні традиційних істин і концепцій права, його поліметодологічними, плюралістичними і контекстуальними поясненнями.

Отже, пізнавальний процес розвитку права в цілому і його результат – отримане знання – позбавляється чи не найголовнішої ознаки – об'єктивності, яка традиційно займала визначальне місце в класичній методології пізнання розвитку суспільних відносин, підвалиною якої є принцип історизму.

Постмодернізм претендує на статус універсального способу світорозуміння, світоглядної і пізнавальної парадигми, ядром якої виступає нова мислиннева практика. Вихідним для нього є заперечення раціонально обгрунтованих істин та цінностей. Постмодернізм критикує і категорично відкидає будь-які прояви детермінізму в історико-пізнавальному процесі. Він позбавляє науку монополії на істину, постулює ідею про втрату європейською наукою домінуючої ролі в структурі суспільної свідомості, проголошує кризу позитивістського філософського знання. Сучасну ситуацію в філософії можна охарактеризувати терміном “постсцієнтизм”. Розрив між “традицією” і “сучасністю” виступає як гносеологічно-онтологічна матриця постмодерністського світобачення, – унікальне явище нашого часу. Атрибутивними характеристиками постмодернізму як парадигми виступають плюралізм та диверсивність.

Таким чином, поширення методологічного плюралізму в сучасній юриспруденції обумовило пошуки нових засобів осмислення права, а також

докорінного переосмислення традиційних. У цьому контексті набуває все більшої значущості аналіз практичного застосування різних типів методологічного плюралізму як складової методології сучасної філософії права, що виконує низку специфічних функцій, серед яких найбільш важливими є онтологічна, епістемологічна та інтеграційна.

Список використаних джерел:

1. Завальнюк В.В. Антрополого-герменевтичний підхід до характеристики правової реальності: становлення концепцій. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 50. С. 7–14.
2. Лиотар Ж.-Ф. Ответ на вопрос: что такое постмодерн? [Електронний ресурс]/Ж. Ф.Лиотар. Режим доступу: http://sociologist.nm.ru/articles/lyotard_01.htm.
3. Левчук І.О. Сучасна модель глобалізації як новітня модель деконструкції постмодерногосвіту // Том 1 №4 (16): Економіка та держава. С.22-27. DOI: [https://doi.org/10.46922/vol1iss4\(16\)](https://doi.org/10.46922/vol1iss4(16))
4. Лук'янець В. С., Соболев О. М. Філософський постмодерн / Лук'янець В. С., Соболев О. М. — Київ: Абрис, 1998. — 352 с.
4. Оборотов Ю. М. Філософія права і методологія юриспруденції / Ю. М. Оборотов // Проблеми філософії права. – 2003. – Том I. – С. 41-43.
5. Л. Ньюман. Значение методологии: три основных подхода // СОЦИС 1998. N 3. - С. 122-134.